

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ใช้สร้างอุดมการณ์ชาตินิยมให้กับสังคมของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ได้นิยาม "ชาตินิยม" ของประเทศ ด้วยการกำหนดลักษณะต่างๆ ทั้งนี้รัฐบาลจะเป็นผู้ออกแนวนโยบายที่ชาวไทยพึงประพฤติและปฏิบัติตามเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการออกนโยบายดังกล่าวปรากฏอยู่ในบริบททางการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ตามสถานการณ์ที่บ้านเมืองกำลังเผชิญ กล่าวคือ ช่วงเวลาในขณะที่ยอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้นประเทศกำลังประสบกับภัยภายใน และภายนอกเป็นลำดับ จอมพล ป. พิบูลสงครามจึงได้นำลัทธิชาตินิยมมาใช้ในการต่อสู้กับปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งสามารถลำดับปัญหาและนโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงครามนำมาใช้เพื่อแก้ไข ในรัฐบาลสมัยที่ยอมพล ป. พิบูลสงครามเป็น นายกรัฐมนตรี ได้ดังนี้

1. ผลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ชนชั้นสูงในระบอบเดิมบางกลุ่มยังมีที่ต่อต้านต่อระบอบใหม่ เกิดเป็นความขัดแย้งภายในประเทศ กอปรกับชาวไทยโดยทั่วไปยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจและความเคยชินต่อระบอบนี้ จึงเป็นอุปสรรคในการบริหารประเทศ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ใช้รัฐนิยม เริ่มการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่ชื่อเรียกของประเทศ และชื่อชาวไทย ที่แสดงความหมายแห่งอิสรภาพ เสรีภาพ และเป็นความเข้าใจและคุ้นเคยของชาวไทย มาเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นชาติไทยทั้งหมด โดยเป็นจุดยืนของระบอบการปกครองใหม่อีกด้วย

2. สงครามจากภายนอกคือ สงครามอินโดจีน และสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ทำให้มีชาติอื่นๆ เข้ามามีบทบาท และอิทธิพลในบ้านเมือง นอกจากนี้ยังได้สร้างการครอบงำทางการเมือง วัฒนธรรม และสังคมต่อประเทศไทย สังเกตจากการที่ญี่ปุ่นเข้ามาตั้งฐานทัพภายในประเทศ และเสมือนเป็นการเข้ามาเป็นศัตรูของชาติ จึงก่อให้เกิดการรวมพลังความสามัคคีของคนในชาติได้โดยง่าย ด้วยเหตุผลในข้อนี้ รัฐบาลได้ออกนโยบายนิยมไทยและการแสดงออกถึงความเป็นสากลด้วยวัฒนธรรมตะวันตก ดังชาติที่เจริญแล้วอื่นๆ ด้วยการปรับปรุงรูปลักษณ์ ทั้งเรื่องการแต่งกาย

มารยาทในสังคม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ตลอดจนนโยบายทางเศรษฐกิจที่ต่อต้านอิทธิพลชาวต่างชาติในทางเศรษฐกิจในประเทศ โดยการส่งเสริมให้คนไทยนิยมใช้สินค้าไทย และเตรียมพร้อมโดยการปลูกผักเลี้ยงสัตว์เพื่อรับประทานเองในครัวเรือน ทั้งนี้ เป็นการส่งเสริมเฉพาะการผลิตเพื่อใช้ในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแทนที่การขาดแคลนสินค้าสำคัญๆ ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และสินค้าที่ไทยผลิตเองได้ในปริมาณที่จำกัด

3. การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่แทรกซึมและยึดครองประเทศเพื่อนบ้านไทย โดยรอบ การรื้อรกร้างสถานการณ์ปกครองของประเทศในรูปแบบของเสรีประชาธิปไตย รัฐบาลจึงต้องออกนโยบายและให้ความรู้แก่ชาวไทย เกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ ตลอดจนพัฒนาประเทศจากความล้าหลังอันเป็นปัจจัยที่จะทำให้คอมมิวนิสต์แทรกซึมเข้ามาได้โดยง่าย

ในการตอกย้ำอุดมการณ์ทางการเมือง คือ "ลัทธิชาตินิยม" จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สร้าง นิยามเพื่อการปฏิบัติการ (Operational Definition) ในความหมายของ "ชาตินิยม" ไว้เพื่อวางแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อชาติบ้านเมือง เป็นกลยุทธ์หลักในการรวบรวมขวัญและกำลังใจในการฝึกกำลังคนในชาติให้สามัคคี และมีวาทวิธีในการกล่าวสุนทรพจน์ คำปราศรัย รวมถึงการเขียนบทประพันธ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และที่น่าสังเกตคือ มีการออกคำวิงวอนในเรื่องต่างๆ ซึ่งไม่พบในสมัยของนายกรัฐมนตรีคนอื่นๆ

วัตถุประสงค์ของการนำลัทธิชาตินิยมอันเป็นที่มาของนิยามเพื่อการปฏิบัติการ ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีที่เด่นชัดดังนี้

1. สร้างความชอบธรรมในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำทางการบริหาร ซึ่งเป็นระบอบการปกครองใหม่ ซึ่งเพิ่งเริ่มนำเข้ามาใช้ในสังคมไทยแทนที่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เดิม

2. เพื่อสร้าง ตอกย้ำ เน้นให้เห็น ตระหนักถึงความเป็นชาติเดียวกัน โดยนำ "ความเหมือนกัน" ในกลุ่มชนชาติในดินแดนแถบลุ่มน้ำโขงที่ตกไปเป็นของประเทศฝรั่งเศส ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการเรียกร้องดินแดนคืน

3. เพื่อยับยั้ง สกัดกั้นการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่กำลังขยายการครอบงำในดินแดนบริเวณใกล้เคียง ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2

4. เพื่อป้องกันการกรรขายอำนาจ และการครอบงำทางเศรษฐกิจของอิทธิพลจากชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีน ที่เข้ามามีบทบาทในทางการพาณิชย์ของประเทศเป็นอย่างมากในขณะนั้นและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้นไป

5. เพื่อสร้างและส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมประจำชาติ รวมทั้งวัฒนธรรมสากล ให้ปรากฏในสังคม เป็นการแสดงความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรมของชาติ

ลัทธิชาตินิยมเป็นนโยบายที่ประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมในช่วงแรกที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ชัยชนะจากการเรียกร้องดินแดนคืนเป็นเหตุผลสนับสนุนสำคัญ ทำให้คนในชาติตระหนักในความเป็นชาติ และรู้สึกผูกพันกันบ้านเมืองมากขึ้น "ชาตินิยม" จึงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารประเทศในขณะนั้น โดยอุดมการณ์ชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม นำเข้ามาใช้นั้น อยู่ในบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในการบริหารประเทศทั้งสองสมัยคือ พ.ศ. 2481-2487 และ พ.ศ. 2491-2500

อุดมการณ์ชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูลสงครามนำมาใช้ได้เปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ออกไปตามสถานการณ์และสภาพการณ์ของบ้านเมือง และพบว่าจุดประสงค์ในการรณรงค์อุดมการณ์ชาตินิยมในทั้งสองยุค แตกต่างกัน ความเข้มข้น จริงจังในการรณรงค์อุดมการณ์ ไม่เท่ากัน กล่าวคือ การรณรงค์อุดมการณ์ชาตินิยมได้ลดลงไปตามยุคสมัย และประเด็นที่นำมารณรงค์มีไปในหลักการที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงประเด็น โดยเฉพาะทำที่ต่อต่างชาติ ในทั้งสองช่วงก็ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเหตุการณ์การเมืองโลก รวมทั้งสถานภาพของประเทศไทยทั้งสองยุค

วาทกรรมที่ปรากฏเรื่องชาตินิยมให้กับสังคม ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ได้นำมาศึกษานั้น พบว่ามีท่วงทำนองของภาษาที่ใช้เพื่อชักชวน เรียกร้องให้ประชาชนปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลเกือบทั้งหมด โดยแสดงถึงความคิดพื้นฐาน (Premises) การอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง (inferences) และข้อสรุป (conclusion) ท่วงทำนองของภาษาทางการเมืองที่ใช้เพื่อชักชวน จะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายหลัก คือ การโน้มน้าว หรือ เปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของคนในสังคม โดยเห็นได้จากท่วงทำนอง ลีลาและภาษาทางการเมือง จากสุนทรพจน์ คำปราศรัยจากที่ปรากฏตามบริบทต่างๆ นอกจากนี้ยังมีภาษาทางกฎหมาย และภาษาทางการบริหาร โดยมีบรรยากาศทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงออกไป ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งก่อให้เกิดแบบอย่างของภาษาทางการเมืองมาจนถึงในยุคปัจจุบัน

สำหรับในเรื่องการใช้ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีการตัดพยัญชนะบางตัวออกและใช้วิธีสะกดแบบใหม่ ส่งเสริมการใช้คำพูดที่สุภาพ และใช้สรรพนามต่างๆ เหลือเพียงตัวเดียว คือ "ฉัน" และ "ท่าน" ทั้งนี้เมื่อการรณรงค์การปรับปรุงภาษาไม่เป็นไปตามต้องการ ประชาชนไม่ให้การยอมรับหรือร่วมมือโดยตลอด คำและสรรพนามรวมทั้งรูปแบบการพูดแบบเก่าจึงปรากฏให้เห็นในช่วงหลัง

อภิปรายผลการวิจัย

ความหมายของชาตินิยม และลักษณะภาษาทางการเมืองที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่องวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามขณะที่เป็นนายกรัฐมนตรี มีพัฒนาการอย่างเด่นชัด 3 ขั้นตอน คือ

ช่วงแรก (พ.ศ. 2481-2482) ชาตินิยม คือการดำเนินการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบที่เน้นการปกครองเพื่อผลประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นหลัก ช่วงนี้การคิดถึงชาติและการแสดงออกในการเป็นชาติจึงมุ่งไปที่การยอมรับในการปกครองภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงสุนทรพจน์ในช่วงปีแรกของการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แสดงการเชื่อมโยง ความเป็น "ชาติ" เข้ากับระบอบการปกครองแบบใหม่อยู่เสมอ รวมทั้งการชี้แจงข้อดีอยู่ในแง่ประสิทธิภาพของการปกครองแบบเก่าควบคู่กันไป เพื่อให้สร้างทัศนคติที่ดีต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตย และทำให้เกิดการยอมรับการปกครองแบบใหม่ในหมู่ประชาชน

เนื่องจากเหตุผลดังกล่าวมานี้ ภาษาที่ใช้ในทางการเมืองในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงมีลักษณะของภาษาทางการเมืองที่ใช้เพื่อการชักชวนมากกว่าภาษาทางการบริหารและทางกฎหมาย การแสดงวาทะต่อมวลชนเป็นไปในลักษณะการให้ความรู้ความเข้าใจ และการขอความเห็นชอบในเรื่องต่างๆ มากกว่าที่จะเป็นในรูปของคำสั่ง ซึ่งเป็นลักษณะภาษาทางการเมืองในระบบเดิม ที่ไม่ต้องการการอธิบายความมุ่งหมาย และการดำเนินงานในการบริหารประเทศต่อประชาชน และช่วงนี้ยังไม่พบการออกคำวิงวอนจากรัฐบาลในเรื่องต่างๆที่ต้องการให้ประชาชนปฏิบัติ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงในด้านภาษาทางการเมืองยังเกิดควบคู่ไปกับการ

สร้างสัญลักษณ์ทางการเมืองของประเทศทั้งที่เป็น “คำ” และเป็น “สิ่งของ” คือการเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” และการใช้ธงไตรรงค์ ที่เป็นธงแถบสี แทนการใช้ธงช้างเดิม เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ สัญลักษณ์จะช่วยให้การสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศต่อความรู้สึกของประชาชน และสร้างบรรยากาศของความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศให้เกิดขึ้น การสร้างสัญลักษณ์ทางการเมืองที่กล่าวมานี้ ยังคงใช้อยู่มาจนถึงทุกวันนี้

ต่อมาเมื่อเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองโลกเอื้อให้ไทยได้มีโอกาสเรียกร่องดินแดนที่เคยตกไปเป็นของฝรั่งเศสคืนมา จึงเป็นเหตุการณ์เริ่มต้นของจุดเปลี่ยนนิยามของชาตินิยมที่แรกเริ่ม ต้องการสร้างความยอมรับ มาเป็นการสร้างความเคลื่อนไหวเพื่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ตามดำริของรัฐบาล และการเพิ่มเติมของลักษณะภาษาทางการเมืองในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ช่วงที่สอง (พ.ศ. 2482-2484) เมื่อการเรียกร่องดินแดนได้เริ่มขึ้น การเกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นชาติ และความรู้สึกตื่นตัวทางการเมืองในเหล่าประชาชนเป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาลอย่างง่ายดายยิ่งขึ้น ช่วงนี้เองที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้นิยามความเป็นชาติเชื่อมโยง เข้ากับ ความเชื่อ คุณค่า พฤติกรรม มติสังคม ธรรมเนียมปฏิบัติ หรือมาตรฐานใหม่ ของสังคม ที่ชนชั้นปกครอง หรือผู้ใช้อำนาจปกครองในระบอบใหม่ได้กำหนดขึ้น โดยใช้พื้นฐานเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ชนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาเดิมเป็นทุน ชาตินิยมในช่วงนี้ ได้ถูกนิยามไว้ว่าคือ การรื้อฟื้นธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งามดั้งเดิมขึ้นมาปฏิบัติใหม่ และเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้มีพร้อมเสมอเหมือนชาติอื่นๆที่ได้เจริญแล้ว ซึ่งมีส่วนที่คล้ายกับชาตินิยมแบบวัฒนธรรม ซึ่งเป็นชาตินิยมที่มีรากฐานแนวคิดมาจาก การให้ความสำคัญต่อเอกลักษณ์ของชนชาติในด้านต่างๆ ที่สืบทอดต่อมาในกลุ่มชนนั้นๆ รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงได้โอกาสในการออกนโยบายการสร้างชาติในด้านต่างสู่ประชาชนซึ่งเกิดความตื่นตัว และพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับรัฐบาลอย่างเต็มที่ การนิยามถึงความ เป็นชาติที่มุ่งเน้นนามธรรม จึงก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างไม่ยากเย็น

ช่วงดังกล่าวนี้เองที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มออก คำวิงวอนเรื่องต่างๆต่อประชาชน ซึ่งปรากฏเป็นลักษณะภาษาทางการเมืองที่กำกวมระหว่างภาษาเพื่อการชักชวน กับ ภาษาทางการบริหาร เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของคำวิงวอนแล้ว จะพบว่าคำวิงวอนที่ออกมาโดยมากเป็นการใช้ภาษาทางการบริหาร มากกว่าภาษาเพื่อการชักชวน เนื่องจากมีการขอร้องที่

ต้องการให้เกิดการกระทำตามคำขออย่างชัดเจน ไม่ได้เป็นการขอร้อง หรือขอความเห็น หรือชี้แนะ สังคมแต่อย่างใด การออกคำวินิจฉัยนี้จะออกมาเป็นประกาศผ่านทางสื่อวิทยุกระจายเสียง และจัดพิมพ์โดยกรมโฆษณาการ โดยเรื่องที่วินิจฉัยนั้นจะเป็นเรื่องการปฏิบัติตน และการแต่งกาย สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า การออกคำวินิจฉัยในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนี้เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่พบในรัฐบาลอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากที่ออกคำวินิจฉัยไปแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกคำปฏิสันถารต่อผู้ที่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยอีกด้วย

การนิยามความหมายของชาตินิยมที่เคลื่อนตัวมาสู่การเชื่อมโยงกับเรื่องของวัฒนธรรม และลักษณะภาษาทางการเมืองที่ปรากฏในยุคนี้ ยังคงดำเนินต่อมาจนถึงการเกิดเหตุการณ์ที่ไทย จำยอมเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 (21 ธันวาคม พ.ศ. 2484) กับญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ควบคุมการครอบงำทางการเมืองจากญี่ปุ่นเป็นสาเหตุหลักสาเหตุหนึ่ง

ช่วงที่สาม (พ.ศ. 2485-2487) เหตุการณ์ที่ทำให้นิยามความเป็นชาติ นิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้งโดยมีเป้าประสงค์เพิ่มขึ้นมาคือ การไว้ใจในตัวผู้นำ เมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตัดสินใจนำประเทศไทยเข้าร่วมรบเป็นฝ่ายเดียวกับญี่ปุ่นตามกติกา สัญญาพันธมิตรที่ทำขึ้น ที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ประมวลคำปราศรัย กติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น, 2484:32-34) นิยามความเป็นชาติ ตามที่ปรากฏในวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงเชื่อมโยงกับความเป็นผู้นำ ทางการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม สถานการณ์ของประเทศและความอยู่รอดของชาติ ถูกกล่าวเคียงคู่กับการเชื่อฟังและทำตามผู้นำไว้ ชาตินิยมในยุคนี้จึงได้ชื่อว่า "เชื่อผู้นำ ชาติพ้น ภัย" นิยามของชาตินิยมที่เคยถูกโยงเข้ากับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ได้ถูกลดทอน ลงไป นิยามชาตินิยมใหม่ เคลื่อนตัวจากการกำหนดมาตรฐานใหม่อันควรปฏิบัติของสังคม ค่อยๆ กลายเป็นกฎเกณฑ์ และข้อบังคับทางกฎหมายจากรัฐในที่สุด ชาตินิยมให้ช่วงนี้ จึงเป็นลักษณะ ของการปกครองแบบเผด็จการ ดังนั้นนิยามของ "ชาตินิยม" ในความหมายที่จำกัดความโดยจอม พล ป. พิบูลสงคราม สัมพันธ์กับการตระหนักถึงบริบทสำคัญที่เพิ่มเติมมาคือ บริบททางการเมือง และการเมือง และบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

บริบททางการเมืองและการเมือง การเข้าร่วมสงครามเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ทหารมี บทบาทและแสดงอิทธิพลต่อทางการเมืองในยุคนั้นมากยิ่งขึ้น และจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็น นายกรัฐมนตรีที่มีอำนาจทางการเมืองเป็นเครื่องสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองไว้อย่าง

เข้มแข็งผู้หนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เห็นได้จากการเข้าสู่อำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทั้งสองยุค จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เคยสั่งการสำเร็จโทษผู้ต่อต้านในยุคแรก และใช้กำลังทหารในการทำ "รัฐประหาร" ในรัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ในการก้าวสู่อำนาจเป็นครั้งที่สอง ตลอดจนการใช้กำลังทหารในการทำสงครามกรณีพิพาทเขตแดนไทยและฝรั่งเศส กับสงครามโลกครั้งที่ 2 อีกด้วย การเข้าสู่สงครามจึงเป็นการทำให้การใช้อำนาจการปกครองด้านการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องพึ่งเสียงส่วนใหญ่ กลายเป็นการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียวของผู้นำ

สถานภาพของทหารและตำรวจ ในยุคนี้จึงมีอิทธิพลเข้มแข็ง รวมทั้งการที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กล่าวถึงความเสียสละของทหารและตำรวจ ในเรื่องต่างๆ ไว้อย่างมากมาย และที่พบได้บ่อยที่สุดคือ คำอวยพร ให้กำลังใจ แสดงความเห็นใจและสรรเสริญในคุณความดี และการเสียสละตน รวมทั้งชักชวนให้พลเรือนยกย่องต่อวีรกรรมของเหล่าทหารด้วย ซึ่งมักพบในช่วงเวลาการศึกษา และพบบ่อยในการกล่าวอวยพรในวาระต่าง ทั้งปีใหม่ วันชาติ และโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น การเปิดอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ คำกล่าวเหล่านี้เป็นคำกล่าวเพื่อการจรรโลงใจ ที่มีสำนวนการขัดเกลาทงภาษาอย่างสละสลวยและสูงส่ง แต่งไว้ด้วยการ โนม่น่าใจให้เกิดความรู้สึกรักและพร้อมที่จะเสียสละเพื่อชาติ

นอกจากที่ จอมพล ป. พิบูลสงครามจะได้สร้างภาวะทางอำนาจสูงสุดและการตัดสินใจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวให้กับตนเองโดยการสร้างความสำคัญและเชื่อมโยง "ความเป็นผู้นำ" เข้ากับสถานการณ์ของประเทศที่กำลังเผชิญ โดยปรากฏลักษณะภาษาทางการเมืองสะท้อนถึงลัทธิทหาร และความเป็นเผด็จการแบบทหาร ผ่าน สุนทรพจน์ คำปราศรัย และข้อเขียนของจอมพล ป. พิบูลสงครามแล้วนั้น ความสำคัญในทางเศรษฐกิจยังคงเป็นประเด็นสำคัญต่อความอยู่รอดของประเทศชาติและประชาชน

บริบททางเศรษฐกิจและสังคม ในเรื่องนี้จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ออกนโยบายส่งเสริมศักยภาพในการผลิตทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพานิชยกรรมให้คนไทยมีการประกอบกิจการที่รัฐบาลต้องการใช้ในยามสงคราม แสดงนิยามในการจงรักภักดีต่อชาติ ด้วยการช่วยทำอาชีพ และส่งเสริมการค้าขายด้วยฝีมือคนไทย ซึ่งวาทะที่แสดงถึงบริบททางเศรษฐกิจจะพบในวันชาติและปีใหม่เป็นหลัก หัวใจสำคัญที่ได้รับการเน้นคือ การมุ่งมั่นในการทำงาน และประกอบ

อาชีพ และทำงานอย่างจริงจัง ภาษาทางการเมืองในบริบททางเศรษฐกิจที่ใช้จึงเป็นภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวนเป็นหลัก

ก่อนที่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง จอมพล ป. พิบูลสงครามได้พ้นจากการเป็นนายกรัฐมนตรี และถือเป็นการสิ้นสุดลงแห่งอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงครามอีกด้วย แต่อีกเพียง 3-4 ปีต่อมา จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีตามเดิมด้วยความช่วยเหลือของคณะรัฐประหาร

ช่วงที่สี่ (พ.ศ. 2491-2500) จอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำนโยบายชาตินิยมกลับมาใช้ในการบริหารประเทศอีกครั้งหนึ่งด้วยความมุ่งหมายทางสังคมเดิม และเพื่อให้ประชาชนตระหนักตระหนักถึงภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งกำลังคุกคามประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ซึ่งเมื่อกล่าวถึงการเมืองระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามจะเติมคำว่า “เสรี” ไว้ข้างหน้ารวมเป็น “เสรีประชาธิปไตย” เพื่อแสดงถึงจุดยืนในการปกครองประชาธิปไตยตามแบบโลกเสรี

วาทะของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่แสดงถึงความตระหนักในภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงอาจกล่าวได้ว่าท่าทีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนแปลงไปตามฐานะและสถานการณ์โลก อุดมการณ์ชาตินิยมที่ใช้ ก็ได้แสดงถึงเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไปจากครั้งเดิม ชาตินิยมในช่วงยุคนี้ จึงถูกใช้เพื่อการป้องกันการคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ และนิยามไว้เพื่อการธำรงรักษาระบอบประชาธิปไตยของประเทศ อย่างไรก็ตาม ชาตินิยมในช่วงนี้ ไม่ได้ถูกนิยามโดยการให้ความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบในช่วงแรกที่เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ลักษณะภาษาทางการเมืองที่พบในช่วงที่ 4 นี้ เป็นภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวน โดยไม่พบลักษณะภาษาทางกฎหมายและลักษณะภาษาทางการบริหารในช่วงนี้

จากวาทกรรมทั้งหมดที่สามารถรวบรวมได้ จำแนกออกตามยุคการเมืองการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกเป็น ช่วงปี 2481-2487 และช่วงปี 2491-2500 สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า ในตอนต้นของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชาตินิยมในช่วงปี 2481-2487 มีเพียงไม่กี่ฉบับที่กล่าวถวายพระพรต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ส่วนวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชาตินิยมในช่วงปี 2491-2500 ได้กล่าวถวายพระพรต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทุกฉบับ อาจตั้งข้อสังเกตในเรื่องท่าทีของผู้นำรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และแนวนโยบาย

ชาตินิยมที่นำมาใช้อย่างชัดเจนในช่วงปี 2481-2487 ได้พบวาทะบางตอนในสุนทรพจน์ที่แสดง
 เรื่องในงานวันชาติ 2482 แสดงการเปรียบเทียบระบอบการปกครองแบบเก่าและแบบใหม่

ข้อสังเกตในข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายในเรื่องทำที่ต่อสถาบันต่างๆทางสังคมจาก
 นโยบายชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และพบว่าสถาบันหลักที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม
 ให้ความสำคัญในวาทะอยู่เสมอมี 4 คือ "ชาติ" "ศาสนา" "พระมหากษัตริย์" และ "ประชาชน"
 ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันหลักทั้ง 4 ที่ศึกษาได้จากวาทกรรมในเรื่องชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูล
 สงครามกล่าว กล่าวไว้เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกจับคู่ให้เชื่อมโยงกัน แสดงความเชิดชู และการปิดกัน
 ต่อสถาบันหนึ่ง หรือแสดงการเปรียบเทียบ การนำมาแทนที่กันของสถาบันดังกล่าวโดยเฉพาะ
 ในทางการเมือง ความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถแสดงไว้ในบริบทหลัก คือ บริบททางการเมืองการ
 ปกครอง บริบททางสังคมและเศรษฐกิจ และบริบททางวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

การเชื่อมโยงชาติเข้ากับสถาบันต่างๆในประเทศ

ภาษาทางการเมืองที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ใช้เพื่อการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆกับ
 สภาพการณ์ทางการเมืองนั้น พบว่า มี 4 สถาบันหลักที่ ถูกเชื่อมโยงในวาทะ คือ ชาติ ประชาชน
 กษัตริย์ และศาสนา และแสดงออกถึงสภาพการณ์ที่สถาบันดังกล่าวกำลังต้องเผชิญ โดยมีการ
 จำแนกตามวาทะและสภาพการณ์ทางการเมืองดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆเข้ากับสภาพการณ์ทางการเมือง

สถาบัน	สภาพการณ์ทางการเมือง
ชาติ	เปลี่ยนแปลงการปกครอง และมีความเจริญก้าวหน้า
ประชาชน	สามารถก่อให้เกิด "มติมหาชน" ในการปกครองบ้านเมือง
กษัตริย์	ตัวแทนการปกครองของระบอบที่ไม่เป็นสากลนิยม
ศาสนา	เป็นคตินิยมประจำชาติ

จากตารางในข้างต้นนี้ เป็นการสรุปความจากวาทกรรมชาตินิยมทางการเมืองการปกครองของประเทศที่สถานะของสถาบันต่างๆของไทย และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน จะพบว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เชื่อมโยงคู่ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน(ซึ่งในที่นี้จะใช้สถาบัน "ชาติ" เป็นหลัก) ไว้ในวาทะ ตามตารางที่ 2 แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงในเรื่องการสร้างความรู้สึกรักการเมือง ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงในเรื่องการสร้างความรู้สึกรักการเมือง

คู่ความสัมพันธ์	สถานะของความสัมพันธ์ทางการเมือง	การสร้างความรู้สึกรักทางการเมืองในการที่จะเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน
ชาติ - ประชาชน	เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในระบอบประชาธิปไตย	ความรักและความภักดี
ชาติ - กษัตริย์	อดีตของการปกครองซึ่งเป็นของพันสมัย	-
ชาติ - ศาสนา	เป็นคู่สถาบันที่เคารพรักของประชาชน	-

ตารางในข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เชื่อมโยงคู่ความสัมพันธ์ของสถาบันต่างๆ ในสองคู่แรก คือ ชาติ - ประชาชน และ ชาติ - กษัตริย์ เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง สถาบันที่เป็นนามธรรม กับสถาบันที่เป็นมนุษย์ (ตามที่ เบเนดิกส์ แอนเดอร์สัน (Anderson, 1963) กล่าวถึงชาติในฐานะของ "ชุมชนใน จินตนาการ" ในการวิจัยนี้จึงกำหนดสถานะของสถาบันชาติไว้เป็นสถาบันที่เป็นนามธรรม) จะเห็นว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามเน้นในการที่จะสร้างความรู้สึกระหว่างชาติและประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเผยแพร่นโยบายชาตินิยมในประเทศ กอปรกับสถาบันที่เป็นนามธรรมเป็นที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน และเป็นศูนย์รวมจิตใจให้กับสถาบันที่เป็นมนุษย์ได้ง่ายกว่าสถาบันที่เป็นนามธรรมด้วยกัน และมีข้อสังเกตว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามไม่ได้สร้างความรู้สึกรักในการที่จะเชื่อมโยงระหว่างสถาบันชาติ - กษัตริย์ไว้

แม้ทั้งคู่จะมีสถานะเป็นสถาบันที่เป็นนามธรรม กับสถาบันที่เป็นมนุษย์ก็ตาม ส่วนคู่ความสัมพันธ์
ชาติ - ศาสนานั้นเป็นสถาบันที่เป็นนามธรรมทั้งคู่จึงไม่มีความรู้สึกระหว่างกัน

ในด้านเศรษฐกิจและสังคม จอมพล ป. พิบูลสงครามได้แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆ
เข้ากับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในวาทกรรมชาตินิยมทางเศรษฐกิจและสังคม ตามที่
ปรากฏด้านล่างนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆเข้ากับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม

สถาบัน	สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม
ชาติ	ยังล้าหลังในวิทยาการ ถูกครอบงำ และเอาเปรียบทางเศรษฐกิจจาก ชาวต่างชาติ
ประชาชน	พึ่งช่วยกันสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจด้วยการค้า อุตสาหกรรม และ เกษตรกรรม
กษัตริย์	(ไม่ได้กล่าวถึง)
ศาสนา	(ไม่ได้กล่าวถึง)

จากตารางในข้างต้น ได้สรุปสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสถาบันต่างๆ จาก
วาทกรรมชาตินิยมทางการเมืองการปกครองของประเทศ และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
สถาบันจะพบว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เชื่อมโยงคู่ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันโดยใช้ สถาบัน
"ชาติ" เป็นหลัก (ตามตารางที่ 4 แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงใน
ดำเนินนโยบายชาตินิยมทางเศรษฐกิจ) ไว้ในวาทะดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงในดำเนินนโยบายชาตินิยมทางเศรษฐกิจ

คู่ความสัมพันธ์	สถานะของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ	หน้าที่ที่ดำเนินนโยบายชาตินิยมทางเศรษฐกิจ
ชาติ - ประชาชน	ต้องพึ่งพาอาศัยกันในด้านทรัพยากรและแรงงานในการพัฒนาประเทศ	ความคิดที่จะปรุงแต่งทรัพยากรและประกอบอาชีพอย่างจริงจังตามทีรัฐบาลแนะนำ
ชาติ - กษัตริย์	(ไม่ได้กล่าวถึง)	(ไม่ได้กล่าวถึง)
ชาติ - ศาสนา	(ไม่ได้กล่าวถึง)	(ไม่ได้กล่าวถึง)

ชาติและประชาชนเป็นคู่ความสัมพันธ์หลักในการที่จะดำเนินนโยบายชาตินิยมทางเศรษฐกิจ ที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งรัฐบาลได้ออกนโยบาย ตลอดจนกฎระเบียบ จนถึงตราพระราชบัญญัติต่างๆในการที่จะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ (ปรีดาร์ตน์ พัฒนพีชัย, 2544) ในการนี้จะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างคู่อื่นๆจะไม่มีบทบาท หรือกล่าวไว้ในวาทะเลย

ในบริบทสุดท้ายคือ บริบททางวัฒนธรรม ซึ่งจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ โดยปรับปรุงกันอย่างเป็นจริงเป็นจังในสมัยการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทั้ง 2 สมัย สถาบันชาติและสถาบันอื่นๆ ที่ถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในทางวัฒนธรรม สามารถจำแนกเป็นตารางแสดงถึงสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ตามตารางที่ 5 แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆเข้ากับสภาพการณ์ทางวัฒนธรรม) ได้ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆเข้ากับสภาพการณ์ทางวัฒนธรรม

สถาบัน	สภาพการณ์ทางวัฒนธรรม
ชาติ	ลักษณะบางอย่างของชาติยังไม่ดีพอ สมกับการเป็นอารยประเทศที่จะได้รับการยอมรับนับถือโดยทั่วไป
ประชาชน	การแสดงออกทางวัฒนธรรมในหลายๆด้าน ยังจำเป็นต้องปรับปรุงให้เป็น "อารยะ"
กษัตริย์	(ไม่ได้กล่าวถึง)
ศาสนา	คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักปฏิบัติของชาวไทย เป็นหลักยึดในการดำรงเจตคติทางศาสนาของชาติ และเป็นที่พึ่งทางจิตใจที่ชาวไทยเคารพนับถือมาช้านาน

เนื่องจากนโยบายทางวัฒนธรรมเป็นได้ถูกทำให้เป็นเรื่องสำคัญในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดังนั้นสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมในประเทศซึ่งดูแตกต่างจากประเทศทางตะวันตกที่เจริญแล้ว จึงต้องได้รับการปรับปรุงขนานใหญ่โดยการรักษาสิ่งที่ดั้งเดิมในวัฒนธรรมเดิม และสิ่งที่แสดงความเท่าเทียมกับชาติตะวันตก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสากล เรื่องที่ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วนคือ การแต่งกายให้มีความเป็นสากล โดยในเรื่องนี้ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามถึงกับออกคำวิงวอนซึ่งมีลักษณะภาษาทางการบริหารสำหรับเรื่องนี้ และออกเป็นคำวิงวอนหลายฉบับพร้อมกับออกคำปฏิสันถารกับผู้ที่ทำตามคำวิงวอนเรื่องการแต่งกาย ซึ่งนับว่าเป็นการรณรงค์อย่างเข้มข้นจริงจังมาก ผลที่ได้นั้นบางอย่างก็ยังเป็นที่ยินยอมมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การสวมกางเกงและนุ่งกระโปรง แทนการนุ่งผ้าโจงกระเบน แต่สำหรับการสวมหมวกนั้นไม่ได้ยินยอมมาจนปัจจุบัน

ชาติและสถาบันอื่นๆที่นำมาเข้าคู่ เพื่อดูความสัมพันธ์ในเรื่องวัฒนธรรมนั้น ทำให้สามารถทราบถึงสถานะของความสัมพันธ์กับการดำเนินนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรม ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงในดำเนินนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรม

คู่ความสัมพันธ์	สถานะของความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	หน้าที่ที่ดำเนินนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรม
ชาติ - ประชาชน	ประชาชนเป็นผู้สืบสานและธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติ สิ่ง que แสดงออกถึงวัฒนธรรมของชาติ ประเพณีอันดีงามต่อไปยังอนุชน	ประชาชนต้องปรับปรุงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของชาติ เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ชาติต่อไปในอนาคต
ชาติ - กษัตริย์	(ไม่ได้กล่าวถึง)	(ไม่ได้กล่าวถึง)
ชาติ - ศาสนา	ศาสนาได้ต่างหลอมรวมเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในความเป็นชาติไทย	(ไม่ได้กล่าวถึง)

ความสัมพันธ์ของคู่สถาบันชาติ และประชาชนนั้น มีหน้าที่ต่อกันในนโยบายทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน ตามที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กล่าวไว้ สำหรับความสัมพันธ์ของคู่สถาบันชาติและกษัตริย์ในบริบททางทางเศรษฐกิจ และ บริบททางวัฒนธรรม นั้นพบว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามไม่ได้กล่าวถึง อีกทั้งความสัมพันธ์ของคู่สถาบันชาติ - ศาสนา ก็เป็นสถาบันที่เป็นนามธรรมทั้งคู่ จึงไม่แสดงหน้าที่ต่อกันอย่างชัดเจน แต่ทุกสถาบันล้วนมีอิทธิพลต่อสถาบัน "ประชาชน" ทั้งสิ้น และ "ประชาชน" ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นสถาบันที่มีความยืดหยุ่นสูง และก่อเกิดความเปลี่ยนแปลงได้ง่ายที่สุด โดยเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และสถานการณ์ประเทศ และนโยบายของรัฐ แม้เดิมสถาบัน "กษัตริย์" จะเป็นสถาบันที่มีอำนาจในการก่อความเปลี่ยนแปลงในสังคม ในฐานะผู้กระทำสูงที่สุดตามระบอบการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช แต่ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม บทบาทของพระมหากษัตริย์ถูกจำกัดภายใต้กฎหมาย

รัฐธรรมนูญ ประกอบกับความเยาว์ด้วยพระชนมพรรษา จอมพล ป. พิบูลสงครามจึงเป็นผู้นำที่เด่นชัดที่สุดของยุคสมัย

วาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามกับวัฒนาการทางวาทวิทยาของไทย

วาทะของผู้นำประเทศที่แสดงต่อประชาชน จะส่งผลต่อการบริหารประเทศ การขึ้นนำมวลชน การสร้างความน่าเชื่อถือในตัวผู้นำและภาพลักษณ์ของประเทศ ด้วยเหตุนี้การกล่าววาทะของผู้นำต่อสาธารณชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะวาทะของผู้นำประเทศ เป็นที่จับตาของสื่อมวลชนตลอดจนประชาชนทั่วไป เป็นที่มาของประเด็นทางการเมืองที่จะโหมกระพือหรือแผ่วงซึ่งในตัวผู้นำแต่ละคนจะมีความโดดเด่นในวิธีการโน้มน้าวและสร้างความน่าเชื่อถือต่อมวลชนแตกต่างกันออกไปตามบุคลิกภาพและความคิดของแต่ละคน

สำหรับวาทกรรมในเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ได้ทำการศึกษานี้ พบว่าการกล่าววาทะของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีรูปแบบ และท่วงทำนองในการให้วาทะที่โดดเด่นแตกต่างจากนายกรัฐมนตรีคนอื่นๆของไทย ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังต่อไปนี้

1. จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีที่ได้ออก "คำวิงวอน และสาส์นวิงวอน" โดยมีลักษณะภาษาทางการเมืองเป็นภาษาทางการบริหาร เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามคำขอของรัฐบาลอย่างเป็นทางการ โดยออกคำปฏิสันถารตอบต่อผู้ที่ได้ปฏิบัติตามคำขออีกด้วย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ในสมัยการปกครองของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

2. จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีที่เขียนบทความทางการเมือง และความคิดเห็นต่อบ้านเมืองในขณะดำรงตำแหน่ง เป็นคนแรกในระบอบประชาธิปไตย และเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงอย่างแพร่หลาย พร้อมทั้งตีพิมพ์เป็นหนังสือโดยกรมโฆษณาการ(ภายหลังคือกรมประชาสัมพันธ์)

3. จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีความยึดหยุ่นต่อวาทะของตนเองสูง กล่าวคือ ยึดเป้าหมายในการบริหารเป็นหลัก แม้จะต้องกล่าววาทะขัดกับสิ่งที่ตนเคยพูดไว้ก็ตาม ดังที่ได้สังเกตว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามตอกย้ำและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ต่อระบอบ

การปกครองแบบประชาธิปไตย ต่อมาเมื่อเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 กลับใช้นโยบาย "เชื่อผู้นำ" ซึ่งเห็นชัดว่าขัดกับหลักการในการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ตนเคยสนับสนุน

4. จอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำสัญลักษณ์ต่างๆ ทางลัทธิมาใช้ในการกล่าวถึงชาติในมุมมองของระบอบประชาธิปไตย และเพื่อแทนที่สัญลักษณ์แห่งอำนาจในสังคมเก่า คือ กษัตริย์ โดยที่ไม่ใช้ลีลาในวาทะแสดงการโจมตี หรือหักหาญสถาบัน เช่น ในคำแถลงของคณะราษฎร พ.ศ. 2475 และไม่ได้ยกย่องเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ เหมือนกับรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่แสดงความเทิดทูนต่อกษัตริย์อย่างชัดเจน

5. จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ให้ความสำคัญต่อสื่อมวลชน และกล่าวได้ว่าเป็นนายกรัฐมนตรีที่ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด (ชาญวิทย์ เกษตรศิริและคณะ, 2540) สังเกตว่าสุนทรพจน์คำปราศรัย บทประพันธ์ ตลอดจนคำวิงวอนเรื่องต่างๆ จะออกผ่านทางสื่อวิทยุกระจายเสียงแทบทุกครั้ง และนอกจากนี้มียุทธการของนายมั่น ชูชาติและนายคง รักไทยที่เป็นรายการที่รับแนวคิดจากจอมพล ป. พิบูลสงครามเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐอีกด้วย

จากข้อสังเกตในข้างต้น วาทกรรมในเรื่องชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามสร้างรูปแบบใหม่ในการใช้ภาษาทางการเมืองของไทย และความถี่ในการใช้สื่อสารมวลชนเป็นช่องทางเพื่อออกวาทะจากผู้นำสู่ประชาชนในประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นแบบอย่างที่จะช่วยสร้างแนวทางการสื่อสารจากรัฐสู่ประชาชนมาจนทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาเฉพาะวาทกรรมของจอมพล ป. พิบูลสงครามในการนิยามเรื่องชาตินิยม และลักษณะภาษาทางการเมืองที่ปรากฏ โดยไม่ได้ศึกษาในเรื่อง -

- 1) ความน่าเชื่อถือและของผู้พูด
- 2) ประสิทธิภาพในการกล่าววาทะของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

จึงสามารถเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปได้ ตลอดจนการศึกษาที่เกี่ยวกับจอมพล ป. พิบูลสงครามยังไม่ได้มีการสังเคราะห์เพื่อจัดลำดับและแยกประเภท จึงควรทำการศึกษาโดยละเอียดต่อไป